

(DLI#५) टंचाईग्रस्त गावे, वाड्या-वस्त्या आणि पाणी गुणवत्ता बाधीत गावे यांच्याकरीता करावयाच्या उपाय योजना यांना प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: जस्वप्र-०७१६ / प्र. क्र. ९८/ पापु-११
गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकुल इमारत, ७ वा मजला,
नवीन मंत्रालय, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई ४००००९
दिनांक: १४ जुलै, २०१७

वाचा :

- १) शासन निर्णय क्रमांक: जस्वप्र-१२१३ / प्र. क्र. २०० / पापु-११, दि. ०४/०१/२०१४
- २) शासन निर्णय क्रमांक: जस्वप्र-०२ / प्र. क्र. ५६ / पापु-११, दि. ०४/०३/२०१४
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: जस्वप्र-०२ / प्र. क्र. ५६ / पापु-११, दि. ०१/०२/२०१६
- ४) शासन परिपत्रक क्रमांक: जस्वप्र-०२ / प्र. क्र. ५६ / पापु-११, दि. ०७/०७/२०१६
- ५) शासन निर्णय क्रमांक: जस्वप्र-०७१६ / प्र. क्र. ९८/ पापु-११, दि. २६/०४/२०१७

प्रस्तावना :-

जागतिक बँक अर्थसहाय्यित जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील १२ जिल्ह्यांमध्ये मुख्य भौतिक गुंतवणूक करण्यात येत आहे. ग्रामीण पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधांचे नियोजन, अंमलबजावणी, संनियंत्रण व शाश्वतता याबाबत या क्षेत्रातील संस्थांच्या कामगिरीचा दर्जा उंचावणे तसेच शहरालगतच्या, टंचाईग्रस्त व पाणी गुणवत्ताबाधीत भागांमध्ये गुणवत्तापूर्ण व शाश्वत पाणी पुरवठा सेवा पुरविणे हे या कार्यक्रमाचे मुख्य उद्दिष्ट आहे. जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांतर्गत मुख्य भौतिक घटकांतर्गत शहरालगतच्या भागातील पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधांची अंमलबजावणी अधिक प्रभावीपणे, गुणवत्तापूर्ण व नाविन्यपूर्ण पद्धतीने तसेच निर्धारित वेळेत करून वाढीव दर्जाच्या शाश्वत पाणी पुरवठा व्यवस्थेचे

प्रयोगनिर्देशन (Demonstration) करणे व एकंदर पाणी पुरवठा व स्वच्छता क्षेत्रातील कामगिरीचा दर्जा उंचावणे अपेक्षित आहे.

२. या कार्यक्रमांतर्गत जागतिक बँकेकडून मिळणारे अर्थसहाय्य हे Program for Results - PforR या वित्तिय साधनांतर्गत उपलब्ध होणार असून ते उद्दीष्टपूर्ती आधारित निधी संवितरण निर्देशकांशी (Disbursement Linked Indicators - DLIs) निगडीत आहे. PforR या तत्त्वावर आधारित असा हा देशातील पथदर्शी कार्यक्रम आहे. या कार्यक्रमासाठी जागतिक बँकेकडून ७०% अर्थसहाय्य उपलब्ध होणार असून राज्य शासनाकडून ३०% निधी देण्यात येणार आहे.

३. संदर्भाधिन क्र. २ मधील शासन निर्णयान्वये पात्रता निकषांनुसार गाव निवड प्रक्रिया करणे, विविध यंत्रणांमध्ये समन्वय साधणे इ. साठी जिल्हा स्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे अध्यक्षतेखाली “जिल्हा कार्यक्रम समन्वय समिती” व योजनांचे तांत्रिक पर्याय निवडण्यासाठी “जिल्हा तांत्रिक समिती” गठीत करण्यात आली आहे.

४. जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांतर्गत टंचाईग्रस्त गावे आणि पाणी गुणवत्ता बाधीत गावे यांचे करीता राबविण्यात येणाऱ्या उपाय योजना या पथदर्शी स्वरूपाच्या असून यांचा उपयोग क्षेत्र बळकटीकरणासाठी दर्शनीस्वरूपाची कामे करण्यासाठी (Demonstration) करण्यात येणार आहे.

५. टंचाईग्रस्त गावे आणि पाणी गुणवत्ता बाधीत गावे यांचे सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्याची संयुक्त जबाबदारी भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणा आणि जिल्हा परिषद यांना देण्यात आली आहे.

६. टंचाईग्रस्त गावे आणि पाणी गुणवत्ता बाधीत गावे यांची सविस्तर प्रकल्प अहवाल जिल्हास्तरावर तयार करून कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा यांच्या अध्यक्षतेखाली तांत्रिक समिती द्वारे तांत्रिक मान्यता प्रदान करण्यात येते. तांत्रिक दृष्ट्या तपासणी झाल्यानंतर तत्वतः मान्यतेसाठी परिपूर्ण सविस्तर प्रकल्प अहवालांचे सादरीकरण भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांच्या स्तरावरील राज्यस्तरीय तपासणी समितीसमोर करण्यात येते.

७. राज्यस्तरीय तपासणी समिती सर्व सविस्तर प्रकल्प अहवाल तपासून सुयोग्य सविस्तर प्रकल्प अहवालांची शिफारस संचालक, भूसवियं यांचे मार्फत शासनास प्रशासकीय मान्यतेस्तव करण्यात येते.

८. १२ जिल्हा कार्यालयांमार्फत निवडण्यात आलेल्या ३७३ टंचाईग्रस्त गावे आणि २४३ पाणी गुणवत्ता बाधीत गावे यांचेपैकी तांत्रिकदृष्ट्या योग्य अनुक्रमे १०२ टंचाईग्रस्त गावे आणि ११२ गुणवत्ता बाधीत गावे यांचे सविस्तर प्रकल्प अहवाल अंतिम करण्यात आले आहेत. या संदर्भात प्रधान सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली दि. ०४/०३/२०१७ रोजी झालेल्या राज्यस्तरीय प्रशासकीय मान्यता समितीच्या बैठकीमध्ये केलेल्या सादरीकरणाच्या अनुषंगाने टंचाईग्रस्त गावांकरीता करावयाच्या साठवण टाकी या उपाय योजनांच्या अंमलबजावणीस प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली. या योजनांपैकी योग्य सविस्तर प्रकल्प अहवाल असलेल्या ५४ योजनांच्या अंमलबजावणीस शासन निर्णय क्र. जस्वप्र-०७१६ / प्र. क्र. ९८/ पापु-११, दि. २६ एप्रिल २०१७ अन्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे. उर्वरीत काही योजनांबाबत योजनांच्या सविस्तर प्रकल्प अहवालात जागतीक बँकेच्या निकषानुसार आढळलेल्या त्रुटी सुधारणा करून त्यांचे प्रशासकीय मान्यतेचे आदेश निर्गमीत करणेस शासनाची तत्वतः मन्यता प्राप्त झाली आहे. त्यानुसार या योजनांच्या सविस्तर प्रकल्प अहवालात सुधारणा करून त्यांच्या अंमलबजावणीस प्रशासकीय मान्यता प्रदान करणेची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

जलस्वराज्य- २ कार्यक्रमांतर्गत संचालक, भूसवियं यांनी शिफारस केलेल्या तसेच राज्यस्तरीय प्रशासकीय मान्यता समितीने दिलेल्या मान्यतेनुसार टंचाईग्रस्त गावे यां उपक्रमांतर्गत खालील विवरण पत्रातील ४० गावे वाड्या - वस्त्यांकरीता सामुदायिक साठवण टाक्यांचे सविस्तर प्रकल्प अहवाल आणि उपाय योजनासाठी एकत्रित किंमत रु. ९.९८ कोटी इतक्या ढोबळ किंमतीच्या अंदाजपत्रकास खालील अटीच्या अधीन राहून प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

अ. क्र.	जिल्हा	तालुका	ग्रामपंचायत	गाव/वाडी	योजना	अंदाजित खर्च (रु.)
१	जळगाव	जामनेर	ओझर बु.	हिंगणे कसबे	भूजलाधारीत साठवण टाकी	४६९५२२२
२	रायगड	पोलादपूर	भोगाव खु.	परतेवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	९५३०८३
३	रायगड	पोलादपूर	भोगाव खु.	येलंगेवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१११२११९
४	रायगड	पोलादपूर	वाकण	मुरावाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१३१९४४५
५	रायगड	महाड	ताम्हणी	धनगरवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१६४२८४१
६	रायगड	महाड	नातोंडी	धारेचीवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१०१२९१४
७	रायगड	पोलादपूर	देवळे	अंबेमाची	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१४२६२१३
८	रायगड	कर्जत	कळंब	चाचूचीवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१८७२९३९
९	रायगड	महाड	वाहूर	उगवतीवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	४४४०९१२
१०	रायगड	महाड	वाहूर	मधलीवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१७४९३७७
११	रायगड	महाड	वाहूर	बौद्धवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१४२६२१३
१२	रायगड	पोलादपूर	गोळेगानी	पिंपळवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	२६५२३३४
१३	रायगड	पोलादपूर	महारगुळ	तामसडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	२५९५३०८
१४	रायगड	पोलादपूर	महारगुळ	मोरेवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१७४९३७७
१५	रायगड	पोलादपूर	पालचील	जळाचीवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१६०६८०५
१६	रायगड	कर्जत	कळंब	बोरीचीवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१९४८१७८
१७	रायगड	कर्जत	कळंब	मिरचूळवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१९९०९५९
१८	रायगड	रोहा	खारगाव	ठाकूरवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	२५९५३०८
१९	रायगड	महाड	रावतळी	खराबखोंड	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१२०६९१९
२०	रायगड	महाड	रावतळी	गिजेवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	२२५७५७०
२१	रायगड	कर्जत	कळंब	गरुडपाडा	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	२९७३८०४
२२	रायगड	महाड	वसाप	कलपवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	११६९०८७
२३	सातारा	माण	माळवाडी	जगदाळेवस्ती	साठवण टाकी	४३१९९०८
२४	सातारा	माण	माळवाडी	आमलेवाडी	साठवण टाकी	
२५	सातारा	जावळी	अंबेघर तळे मेढा	तळेमाळ	साठवण टाकी	२८६९०५७
२६	सातारा	माण	गंगोटी	सुभानवस्ती	साठवण टाकी	५०८८२३७
२७	सातारा	फळटण	पिराचीवाडी	पिराचीवाडी	साठवण टाकी	५३४९९३८
२८	सातारा	माण	दिवड	भाईरोबानगर	साठवण टाकी	३९२८९०७
२९	सातारा	माण	दिवड	देवीचामाळ	साठवण टाकी	२८६५२०८
३०	सातारा	फळटण	कामरगाव	मनाईनगर	साठवण टाकी	५६४९४१९
३१	सातारा	महाबळेश्वर	गोरोशी	गोरोशी	साठवण टाकी	२८५३३०८
३२	सातारा	महाबळेश्वर	बिरावाडी	फणसवाडी	भूजलाधारीत साठवण टाकी	३०९५३२४

३३	सातारा	महाबळेश्वर	पाली तँके अटेगाव	वानवळेवस्ती	भूजलाधारीत साठवण टाकी	३२२०२२७
३४	सातारा	महाबळेश्वर	पाली तँके अटेगाव	पाटिलवस्ती	भूजलाधारीत साठवण टाकी	
३५	रत्नागिरी	चिपळूण	दिवडी	बौद्धवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	२०१९२६३
३६	रत्नागिरी	चिपळूण	टेरव	धनगरवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	१२४६८१८
३७	रत्नागिरी	चिपळूण	टेरव	दत्तवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	३२४०५२१
३८	रत्नागिरी	चिपळूण	दिवडी	गावठाण	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	२०३०३४८
३९	रत्नागिरी	चिपळूण	दिवडी	राळेवाडी	पर्जन्याधारीत साठवण टाकी	२२८८७१७
४०	औरंगाबाद	गंगापूर	पेकळवाडी	पेकळवाडी	भूजलाधारीत साठवण टाकी	५४६०४००
				एकूण		९९८२५७२७

१. योजनेची अंमलबजावणी

सदर योजनेची अंमलबजावणी भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेमार्फत करण्यात यावी.

- योजनेच्या तांत्रिक मान्यता आदेशात नमूद केलेल्या अटी व शर्तीचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.
- योजनेची अंमलबजावणी करताना समाज व्यवस्थापन तत्वांचा अवलंब करणे तसेच पर्यावरण व्यवस्थापनाबाबत दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यवाही करणे बंधनकारक राहील.
- गाव पातळीवर शाश्वत पाणी पुरवठा योजना यशस्वीरित्या चालविण्याच्या दृष्टीने योजनेच्या विविध टप्प्यांमध्ये (उदा. नियोजन, अंमलबजावणी तसेच देखभाल व दुरुस्ती - बहिर्गमन टप्पा) माहिती, शिक्षण व संवाद (IEC) कार्यक्रमाद्वारे सहाय्यकारी संस्थेमार्फत जनजागृती करण्याची जबाबदारी उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता), जिल्हा परिषद यांची राहील.
- शासनाने जागतिक बँकेसमवेत केलेली चर्चा तसेच प्रकल्प अंमलबजावणी तातडीने आणि कमी कालावधीत करण्यासाठी प्रचलित आर सी सी साठवण टाक्यांऐवजी

विशेष प्रकारच्या, कमी कालावधीत उभारल्या जाऊ शकणाऱ्या आणि आर सी सी टाक्यांपेक्षा जास्त आयुषमान आणि बळकट असणाऱ्या मेटॅलिक टाक्या उभारण्याचा धोरणात्मक निर्णय शासन निर्णय क्र. जस्वप्र-०७१६ / प्र. क्र. ९८/ पापु-११, दि. २६ एप्रिल २०१७ अन्वये घेण्यात आला आहे.

v. साठवण टाक्यांच्या सुरक्षेच्या दृष्टिने संरक्षक भिंत (fencing), पाण्याची गुणवत्ता पिण्यायोग्य राखण्यासाठी Online Chlorination Unit व देखभाल दुरुस्तीचा खर्च कमी करण्यासाठी सोलार पंपाचा समावेश करण्यात यावा.

२. पाणी पुरवठा कालावधी

जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांतर्गत टंचाईग्रस्त गावे यांचेसाठी अंमलबजावणी करण्यात येणाऱ्या उपाय योजनांकरीता शासनाच्या प्रचलित धोरणाप्रमाणे सविस्तर प्रकल्प अहवालात निर्देशीत दिवसांसाठी प्रतीमानसी २० लिटर प्रती दिवस याप्रमाणे पाणी पुरवठा करण्यात यावा.

३. पूर्णत्वाचा दाखला व हस्तांतरण

- i. योजनेची १०० % भौतिक कामे पूर्ण झाल्यानंतर कंत्राटदार, ग्रामपंचायत व कार्यकारी अभियंता, ग्रापापु, जिल्हा परिषद व जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानीक, भूजल सर्वेक्षण आणी विकास यंत्रणा यांनी संयुक्त पाहणी करून योजना पुर्ण झाल्याची खात्री करावी. संबंधीत जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांनी योजना भौतिकदृष्ट्या पूर्ण झाल्याचे निर्गमीत करावे.
- ii. भौतिकदृष्ट्या पूर्ण झालेली योजना स्थानिक स्वराज्य संस्थेस (संबंधित ग्रामपंचायत / जिल्हा परिषद) त्वारीत हस्तांतरित करण्यात यावी.

४. देखभाल व दुरुस्ती

- i. योजनेची भौतिक कामे पूर्ण झाल्यानंतर योजना स्वयंनिर्भर होण्याच्या दृष्टीने योजनेच्या वार्षिक देखभाल व दुरुस्ती अंदाजपत्रकास ग्रामसभेची मान्यता घेवून आवश्यक पाणीपट्टी आकारणे तसेच ५ वर्षांच्या कालावधीसाठी मूळ कंत्राटदार / ग्रामपंचायतीने नियुक्त केलेल्या कंत्राटदाराकडून अथवा ग्रामसभेच्या स्वतंत्र प्रक्रियेद्वारे देखभाल व दुरुस्ती करून घेण्याची जबाबदारी ग्रामपंचायतीची राहील.
- ii. योजना पुर्ण झाल्यानंतर पहिल्या ५ वर्षासाठीची देखभाल व दुरुस्तीसाठीची जबाबदारी कंत्राटदार यांची राहील. तदनंतर ग्रामपंचायतीने नियमितपणे पाणीपट्टी वसुलीद्वारे देखभाल दुरुस्तीसाठी व्यवस्था करावी.
- iii. पाच वर्षांच्या देखभाल दुरुस्ती कालावधी पश्चात योजना चालविणे तसेच योजनेच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी शासनामार्फत कोणत्याही प्रकारचे अनुदान देण्यात येणार नाही.

५. त्रयस्थ तांत्रिक परीक्षण

- i. त्रयस्थ पडताळणी यंत्रणेकडून (IVA) तपासणी करण्यापूर्वी योजनेच्या कामाचे / साहित्याचे गुणवत्तेच्या दृष्टीने तांत्रिक परीक्षण जिल्हा वरिष्ठ भू.वैज्ञानिक यांनी करून वेळोवेळी याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करावा.

६. निधी वितरण

- i. योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी राज्य शासनाच्या स्तरावरून संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा यांना वितरीत निधीतून या उपाय योजनांकरीता खर्च करण्यात येईल.
- ii. जिल्हा वरिष्ठ भू.वैज्ञानिक यांनी गुणवत्ता परीक्षण पश्चात सादर केलेल्या देयकास संचालनालय, भूसवियं यांचे स्तरावरून मान्यता देऊन अदायगी करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१७०७१३१९३४९९५२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(विद्या हम्पऱ्या)
शासनाचे अवर सचिव

प्रत :-

१. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा. मंत्री (पाणी पुरवठा व स्वच्छता) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य (सर्व), महाराष्ट्र विधीमंडळ सचिवालय, मुंबई.
४. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. विभागीय आयुक्त, प्रादेशिक विभागीय कार्यालय, नाशिक.
७. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
८. संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
९. संचालक (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
१०. मुख्य अभियंता तथा विशेष कार्य अधिकारी, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११. संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, सिडको भवन, बेलापूर, नवी मुंबई.
१२. संचालक (वित्त), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, सिडको भवन, बेलापूर, नवी मुंबई.
१३. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई.
१४. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
१५. उपसंचालक, विभाग कोंकण, पुणे, नाशीक, ओरंगाबाद, अमरावती, नागपूर
१६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, रायगड, रत्नागिरी, पुणे, सातारा, अहमदनगर, जळगाव, नांदेड

१७. उपमुख्य कार्यकारी आधिकारी, जिल्हा परिषद, रायगड, रत्नागिरी, पुणे, सातारा, अहमदनगर, जळगाव, नांदेड
१८. कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा, जिल्हा परिषद, रायगड, रत्नागिरी, पुणे, सातारा, अहमदनगर, जळगाव, नांदेड
१९. जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानीक, रायगड, रत्नागिरी, पुणे, सातारा, अहमदनगर, जळगाव, नांदेड
२०. उपअभियंता, विभागीय विशेष सनियंत्रण कक्ष, विभाग कोंकण, पुणे, नाशीक, ओरंगाबाद, अमरावती, नागपुर
२१. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग संबंधीत कार्यासने